

Politiet + pressen = sant? En analyse av narkotikadebatten i perioden 1991-2021

Hjørdis Birgitte Ellefsen, birell@phs.no

førsteamanuensis, Politihøgskolen

Sammendrag

Politiets bruk av media som plattform for holdningsskapende arbeid i kriminalitetsforebyggende øyemed er et underforsket felt. I denne artikkelen belyses det politiske potensialet som ligger i en slik praksis gjennom å utforske Norsk Narkotikapolitiforenings rolle i den offentlige narkotikadebatten i perioden 1991–2021. Foreningens posisjon, budskap og gjennomslagskraft i debatten forklares i lys av teorier om kulturelle og strukturelle forhold som legger til rette for politipropaganda.

Abstract

The police's use of media as a platform for crime-preventative efforts directed at influencing our attitudes and behaviour, is an under-researched field. In this article, the political potential inherent in such a practice is illuminated by exploring the Norwegian Narcotics Police Association's role in the public drug debate in the period 1991–2021. The association's position, message and impact in the debate is explained in the light of theories about cultural and structural relations that facilitate police propaganda.

Keywords

drugs, police, media, propaganda, copaganda

Vi står i en ruspolitisk brytningstid der stadig flere land avkriminaliserer bruk og besittelse av narkotika. I Norge har det siden 1960-tallet vært bred politisk enighet om en nullvisjon der narkotika skal forebygges, avdekkes og bekjempes gjennom kontroll og straff. Like lenge har norske samfunnsforskere og jurister påpekt at narkotikapolitikken har vært uforholdsmessig, kostbar, skadelig, og i liten grad virket etter hensikten (Pedersen et al., 2023, s. 127). Den narkotikapolitiske enigheten ble for alvor utfordret i 2017 da det for første gang var et stortingsflertall for å slutte å straffe rusavhengige (Johnsen, 2017).

Våren 2018 oppnevnte Solberg-regjeringen et rusreformutvalg som i desember 2019 anbefalte avkriminalisering av bruk og besittelse av illegale rusmidler (NOU 2019:26). I høringsrunden argumenterte politiet imot å avkriminalisere, fordi det ville medføre tap av hjemler til å bruke ransaking og andre tvangsmidler i forebyggende øyemed (Politidirektoratet, 2020).

Riksadvokaten påpekte at heller ikke eksisterende lovverk hjemlet rutinemessig tvangsmiddelbruk, og igangsatte en kartlegging som avdekket omfattende forekomst av uforholdsmessig tvangsmiddelbruk i politiets arbeid med mindre alvorlige narkotikasaker (Riksadvokaten 2022).

Høringsrunden ble ledsaget av en offentlig debatt der tilhengere og motstandere mobiliserte i mediene. Da reformforslaget ble nedstemt i Stortinget våren 2021, ble søkelyset rettet mot Norsk Narkotikapolitiforening (NNPF), som er en privat ruspolitisk forening som siden den ble stiftet i 1991 har utøvet påvirkning gjennom høringsinnspill, lobbyisme, konferanser og kurs for ansatte i offentlige tjenester og private bedrifter, samt holdningskampanjer rettet mot foreldre, russ, idrettsbevegelsen og utelivsbransjen. Rusreformtilhengere kritiserte NNPF for å ha spredt propaganda forkledt som nøytral og saklig informasjon fra politiet, og under emneknaggen #narkotwitter det ble publisert dokumenter og medieoppslag som viste hvordan dette hadde skjedd (Olsen, 2023). Kritikken ble plukket opp av journalister, og sommeren 2021 var avisene fylt av reportasjer og kommentarer om det som ble betegnet som et samrøre mellom politiet og NNPF.

I september 2021 nedsatte justisminister Mæland et utvalg som skulle vurdere om ansatte i politiet har utvist god rolleforståelse i sitt forhold til NNPF. Rolleforståelseutvalget leverte sin utredning 11. januar 2023, der de konkluderte med at forholdet mellom politiet og NNPF hadde vært for tett, at NNPF hadde drevet kompetanseheving, forebygging og politisk virksomhet i én og samme forening, og at dette hadde skjedd med politiets aksept, oppmuntring og støtte (Magnussen et al., 2023). På oppdrag fra Rolleforståelseutvalget analyserte jeg 2332 norske avisartikler som ble publisert i perioden 1991-2021, med formål om å kartlegge hvordan

NNPFs rolle og relasjon til politiet har blitt presentert i medieoffentligheten. Medieanalysen, som ble publisert som vedlegg til utvalgets rapport, dokumentert en omfattende og hovedsakelig ukritisk mediedekning der NNPFs budskap ble fremstilt som nøytral og saklig informasjon fra politiet (Ellefsen, 2022). Analysen fikk mye oppmerksomhet, avisredaksjoner tok selvkritikk (Stephansen, 2023), og Kringkastingsrådet satte NRKs dekning av rusfeltet på dagsorden (NRK, 2023).

I mai 2023 skiftet NNPF navn til Norsk Narkotikaforebyggende forening (NNF), og misforholdene som har blitt avdekket gjennom Riksadvokatens og Rolleforståelseutvalgets granskninger, har blitt omtalt som en «politiskandale» med paralleller til den såkalte «NAV-skandalen» (Hågensen, 2023). Alle er enige om at det er viktig å trekke lærdom av slike skandaler, men det forutsetter kunnskap om hvordan misforhold kunne oppstå og vedvare over tid. De ovennevnte granskingsrapporter dokumenterer i hovedsak at misforhold har funnet sted, men ikke hvorfor de oppsto og vedvarte.

Denne artikkelen bidrar med slik kunnskap gjennom å undersøke *hvorfor* NNPF kunne oppnå og opprettholde en dominerende posisjon i mediernes dekning av rusfeltet og den narkotikapolitiske debatten. Artikkelen tar utgangspunkt i det samme datamaterialet som lå til grunn for min medieanalyse til Rolleforståelseutvalget, men inneholder nye analyser innrettet mot å belyse forhold som ikke tidligere har blitt belyst. Jeg starter med å gjøre rede for hvordan datamaterialet ble innhentet, kodet og analysert, og viser hvordan NNPFs posisjon i medieoffentligheten dokumenteres kvantitativt. Deretter presenterer jeg resultatene av en kvalitativ analyse som trekker vekslers på dokument- og diskursanalytiske grep (Asdal & Reinertsen, 2020), og som retter søkelyset mot hva som kjennetegner NNPFs budskap og argumenter, hvilke narrative strukturer som kan leses ut av avisartiklene, og hvordan disse bidrar til å skape et helhetsinntrykk som understøtter budskapets gjennomslagskraft. Til slutt diskuterer jeg hvorvidt foreningens budskap, argumentasjon og gjennomslagskraft kan forklares i lys av begrepet politipropaganda – et begrep som tar utgangspunkt i teorier om kulturelle og strukturelle forhold som er i spill i relasjonen mellom politi og media.

En dominerende aktør

Da jeg i november 2021 ble forespurt av Rolleforståelseutvalget om å kartlegge omfang og innhold i medieoppslag om NNPF i perioden 1991–2021, måtte jeg reflektere over egen rolle. Politihøgskolen, der jeg hadde vært ansatt siden 2010, skulle være gjenstand for utvalgets granskning, og blant mine kollegaer var både ledere, medlemmer og kritikere av NNPF. Jeg

hadde ikke selv forsket på eller undervist i rustematikk, var ikke medlem av noen ruspolitisk organisasjon, hadde ikke engasjert meg i den ruspolitiske debatten – og ei heller i den rusfaglige debatten internt på Politihøgskolen. Jeg mente at jeg hadde den nødvendige distansen til studieobjektet og gikk løs på arbeidet med et mål om å være grundig, nøyaktig og etterrettelig, slik at andre kunne ettergå mine valg og tolkninger.

Datamaterialet ble innhentet gjennom strukturerte søk i Retrievers mediearkiv Atekst og Nasjonalbibliotekets digitaliserte avissamling. Søk etter artikler som inneholdt ordet «narkotikapolitiforening» og/eller «NNPF» i perioden 1991–2021, ga treff på til sammen 4348 artikler. Kontrollert for duplikater ble antallet redusert til 2332, hvorav 1311 er unike artikler og de resterende 1021 er basert på nyhetsbyråmeldinger eller andre avisers artikler. Samtlige artikler ble lest og innholdet ble kodet etter dato, redaksjonell kilde, forfatter, artikkeloverskrift, tekstsjanger, aktører, budskap og argumenter. Artiklene inneholder også fotografier, og disse ble kodet etter hvem og hva som ble avbildet og hvorvidt fotografiet er unikt eller et arkivfoto. For å sikre enkel tilgang til kontekst i tolkningen av de kodede elementene, ble det kodede materialet samlet i et søkbart dokument som inneholder lenker til originalkildene.

Hele 226 redaksjoner står bak artiklene. Det brede nedslagsfeltet henger sammen med at NNPF fra 2007 etablerte et landsdekkende lokallagsapparat som aktivt bruker media som virkemiddel i sitt informasjons- og påvirkningsarbeid. Mens større riks- og regionaviser jevnlig har publisert artikler der NNPF er intervjuet, sitert eller omtalt (se tabell under), har mindre lokalaviser hovedsakelig dekket arrangementer og utspill i regi av NNPFs lokallag.

Tabell 1: Redaksjonelle kilder med flest artikler der NNPF blir sitert eller omtalt

Kilde	1991-1995	1996-2000	2001-2005	2006-2010	2011-2015	2016-2020	2021	Total
VG	2	19	4	15	11	10	32	93
NRK.no			4	21	24	19	24	92
Aftenposten	8	9	9	17	12	15	16	86
Fædrelandsvennen	3	7	3	4	6	13	29	65
Dagbladet		5	4	2	11	30	13	65
Romerikes Blad		6	9	21	11	2	2	51
Østlands-Posten		1	9	6	22	10	2	50
Stavanger Aftenblad	2	4	4	10	4	22	3	49
Bergens Tidende	1	7		6	12	10	13	49
Haugesunds Avis		9	1	7	10	18	4	49
Gudbrandsdølen Dagningen	2	23	15	4	3	2		49
Nordlys	3	4	4	8	11	7	8	45

Tilsvarende søk for andre ruspolitiske foreninger viser at ingen har fått mer medieomtale enn NNPF. Andre Actis-organisasjoner som står for samme ruspolitiske linje som NNPF, som for eksempel Forbundet Mot Rusgift (stiftet 1904) og Ungdom mot Narkotika (stiftet 1981), var omtalt i under halvparten så mange medieoppslag i perioden 1991–2021. Heller ingen ruspolitiske foreninger som arbeider for avkriminalisering, legalisering eller styrking av rusavhengiges hjelpe- og behandlingstilbud, har fått mer medieomtale enn NNPF. Verken Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon (stiftet 1996), Foreningen for human narkotikapolitikk (stiftet 2006) eller Foreningen Tryggere Ruspolitikk (stiftet 2016) har fått like mye medieomtale som NNPF i perioden fra de ble etablert til 2021.

Da jeg sorterte de 2232 artiklene etter sjanger, fant jeg at $\frac{3}{4}$ er nyhetsjournalistikk (nyhetsmeldinger, reportasjer og intervjuer) og $\frac{1}{4}$ meningsjournalistikk (redaksjonelle leder- og kommentarartikler samt kronikker, debatt- og leserinnlegg). Artiklenes vinkling ble vurdert og kodet etter en helhetsvurdering av hvilket budskap som dominerer. I mer enn halvparten av nyhetsartiklene er NNPF eneste kilde, og i resten er det hovedsakelig innhentet komplementerende synspunkter fra ansatte i politiet eller andre offentlige etater (barnevernstjenesten, helse- og skolevesenet). I perioden 1991–2020 var NNPFs budskap dominerende i mer enn 8 av 10 av nyhetsartikler, men da forholdet mellom NNPF og politiet fikk kritisk oppmerksomhet i 2021 var NNPFs budskap dominerende i kun 2 av 10 nyhetsartikler.

Farlig fiende, nobel hensikt

NNPF har vært en hyppig brukt kilde i nyhetssaker om narkotika, og vi skal her rette søkelyset mot hva slags budskap foreningen har formidlet. I gjennomlesningen av artiklene bet jeg meg merke i at de aller fleste av nyhetsartiklene ser ut til å ha blitt til som et resultat av at NNPF-representanter har tatt kontakt med journalister, og at budskapet som formidles følger et narrativ som er bemerkelsesverdig konstant gjennom hele undersøkelsesperioden.

Artiklene starter med at en representant for NNPF og/eller politiet varsler om at narkotikaproblemet har blitt verre. Varslene handler om at nye og farligere rusmidler er i omløp, at narkotika har blitt enklere å få tak i enn tidligere, eller at stadig yngre og/eller flere ungdommer har blitt påvirket av rusliberale holdninger og står i fare for å prøve illegale rusmidler, utvikle avhengighet, bli alvorlig syke eller dø. Avisredaksjonene forsterker alarmismen i budskapet gjennom overskrifter som «Gudbrandsdalen oversvømmes av narkotika» (Larsen, 1997), «Foreldre lures av rusbelastet ungdom» (Vigsnes, 2001),

«Narkotika flyter fritt» (Rosbach, 2002), «Narkoflom i Finnmark» (Jørstad, 2005), «Farligere enn russisk rulett» (Lorentsen, 2009), «Slår narko-alarm – advarer de unge» (Manka, 2010), «Politiet advarer mot ungdommens cannabis-misbruk» (Thjømøe, 2017), «- Folk er blåøyd om de tror man går klar» (Myrberg, 2018), og «Me må unngå at fleire unge døyr» (Støbakk, 2018).

Etter å ha advart om faren som truer, dreier fortellingen over mot hva som må til for å redde ungdom og lokalsamfunn fra narkotikaen. Det argumenteres for at politiet må ha mer ressurser til å kontrollere miljøer der narkotika omsettes og brukes, og for at politiet trenger flere «verktøy». Med verktøy menes tvangsmidler som er regulert i lov, som for eksempel ransaking av folks klær, kropper, mobiltelefoner og hjem, avlytting, datalagring, urin- og blodprøver, bekymringssamtaler og ungdomskontrakter (betinget påtaleunntatelse). Ifølge NNPF tjener tvangsmidlene to gode formål, for «[m]an bruker de samme metodene for å avdekke selgere som man bruker for å hjelpe barn» (Bamberg, 2010). Med andre ord: På den ene siden gir tvangsmidlene politiet mulighet til å avdekke at ungdom bruker narkotika og tilby dem (tvungen) hjelp og behandling, og på den andre gir de politiet mulighet til å presse ungdom for informasjon om hvem som har solgt dem narkotikaen. Tvangsmidler og straff beskrives som et nødvendig onde, for «man kan [aldri] betale en for høy pris for å redde menneskeliv» (Larsen, 1993).

Nyhetsartiklene avsluttes gjerne med opplysninger om at NNPF i nær fremtid vil arrangere kurs eller foredrag der også representanter fra det lokale politiet vil stille opp, og folk oppfordres til å melde seg på. Når arrangementet går av stabelen stiller ofte pressen opp og rapporterer om hvordan NNPF har bidratt til økt kunnskap og bevisstgjøring: «Foreldrene våknet etter narkomøter» (Utgaard, 1996), «Foreldre fikk en kraftig vekker» (Bering, 2004), «Aha-opplevelse» (Røed, 2007), «En vekker for Moldes voksne» (Midtsæter, 2012), «- Vi hadde aldri hørt om MDMA» (Jacobsen, 2019), «Haakons (21) død rørte 600» (Iversen, 2019), og «Ta narkopraten med barna dine!» (Stene, 2019).

Tonen i debatten

Da avisene ble fylt av kritiske oppslag om samrøre mellom NNPF og politiet sommeren 2021, beskyldte NNPFs ledelse mediene for å fasilitere en «svertetekampanje» regissert av meningsmotstandere som ville «ta hevn» etter å ha tapt kampen om rusreformen (Sperre, 2021; Evanger, 2021). Mens NNPF har vært premissleverandør for hvordan narkotikaproblemet blir presentert i nyhetsjournalistikken, har deres meningsmotstandere som

hovedregel vært henvist til meningsjournalistikken. Der har de fått tilsvaret fra NNPF, og jeg vil her rette søkelyset mot hvordan NNPF har argumentert i slike meningsutvekslinger.

Da professor Johs. Andenæs høsten 1993 tok til orde for å avkriminalisere bruk og besittelse av cannabis, kalte NNPF forslaget et «eksperiment med den oppvoksende slekt» (Larsen, 1993). Og da politimester Svein Urdal seks år senere mente at heroinassistert behandling kunne spare rusavhengige og samfunnet for lidelser og kostnader, kalte NNPF ham «atter et eksempel på en akademiker som står fjernt fra virkeligheten ... [og som] er med på å bryte ned det holdningsskapende arbeid som en rekke polititjenestemenn, foreldre, lærere og andre gjør» (Larsen, 1999). Sommeren 2002 argumenterte advokat Frode Sulland for å avkriminalisere narkotikabruk, og NNPF kalte utspillet hans «en regelrett hån mot alle de mødre og fedre, søsken, besteforeldre, naboer og andre som hver dag får forringet sin livskvalitet radikalt på grunn av andres misbruk» (Holmen, 2002b).

Helseminister Bjarne Håkon Hanssen ble kalt «den store pusheren» som «vil hjelpe folk med misbruket», da han varslet at han ville vurdere innføring av heroinassistert behandling i 2008 (Holmen, 2008). Og da politimester Ragnar Auglend støttet forslaget, beskyldte NNPF ham for en «menneskefiendtlig tankegang» og for å ville «skyve [rusavhengige] videre ned i den bunnløse avgrunnen» (Holmen, 2009). I 2009 tok sosiologen Willy Pedersen til orde for å legalisere cannabis (Pedersen, 2009), og ble svart med en kronikkaksjon der en rekke NNPF-ledere erklærte at de «ikke er villig til å gå inn på et lotteri hvor vi skal gamble om hvem av våre barn som vil klare seg og hvem som ikke vil gjøre det» (Gultvedt 2009a; Gultvedt, 2009b; Hanssen, 2010; Olsen, 2010; Aasvik, 2010; Nervik, 2010). Og når politiforskeren Paul Larsson argumenterte for avkriminalisering, karakteriserte NNPF ham som en rusliberaler som bare ville «røyke [sin] hasj i fred» (Holmen, 2013).

Da Unge Venstres landsstyre vedtok å arbeide for legalisering og statlig regulering av narkotika høsten 2006, ble de kalt kunnskapsløse og uansvarlige av NNPF (Holmen, 2006). Under valgkampen høsten 2019 sendte NNPF-representanter e-poster der de oppfordret fylkesutdanningsjefer og rektorer til å nekte Unge Venstre å «markedsføre» sitt narkotikapolitiske budskap i skolevalgkampen (Skybakmoen & Nordseth, 2019). Også moderpartiet ble oppfordret til å ta grep: «Er denne eksponeringen og normaliseringen av narkotika mot barn i skoletiden noe moderpartiet Venstre kan stille seg bak? Er denne typen promotering noe skolene kan akseptere at deres elever blir utsatt for?» (Bresil, 2019).

Redaksjoner som har latt meningsmotstandere få slippe til har blitt beskyldt av NNPF for å være mikrofonstativ for legaliseringsbevegelsen. Da Trond Viggo Torgersen satte ecstasy på dagsorden i ungdomsprogrammet Puck høsten 1997, ble NRK anklaget for å bidra til en farlig «forherligelse» (Berntsen, 1997). Høsten 2000 ble Fredrik Skavland kritisert av NNPF fordi han hadde latt «en narkoliberaler [få] taletid for å ufarliggjøre og tåkelegge (eller rettere sagt røyklegge) fakta om cannabis som rusmiddel» (Larsen, 2000a; Larsen 2000b; Larsen 2000c). Og da dokumentarserien Festivaljomfruer viste norske ungdommer som kjøpte hasj i 2011, mente NNPF at statskanalen fristet ungdommer til å begynne med narkotika (Husby, 2011). «Det er ... skremmende at en seriøs avis, som har mange lesere, forherliger et narkotisk stoff», skrev NNPF etter at Nordlandsposten hadde publisert et intervju med en MDMA-bruker i februar 1995 (Larsen, 1995). Og da Fædrelandsvennens redaktør tok til orde for å avkriminalisere narkotikabruk i 2002, oppfordret NNPF avisens lesere, annonsører og samarbeidspartnere til å legge press på redaksjonen:

Det er merkelig at en tilsynelatende seriøs dagsavis som Fædrelandsvennen taler legaliseringsbevegelsens sak på lederplass (...) Før avisen på nytt heiser flagget for legalisering av narkotika, kunne det kanskje være av interesse å høre hva kunder, annonsører og andre samarbeidspartnere mener om det å stå last og brast sammen med legaliseringsbevegelsens fanebærer på Sørlandet (Holmen, 2002a).

Politipropaganda?

Representanter for foreningene Tryggere Ruspolitikk og Tryggere Ungdom har argumentert for at NNPFs dominerende posisjon i mediedekningen av rusfeltet, «bør få Språkrådet til å vurdere om begrepet «copaganda» endelig skal gis et norsk motstykke» (Spinnangr & Gøranson, 2023).

«Copaganda» kan oversettes til politipropaganda. Propaganda brukes om bevisste manipuleringer av folks følelser og tanker for å fremme bestemte oppfatninger og handlingsmønstre, der man med sterke virkemidler formidler forenklete handlingsvalg – som for eksempel det gode mot det onde – på en slik måte at det blir vanskelig å komme med nyanser og motforestillinger (Skirbekk, 2020). Politipropaganda sikter til propaganda som blir forkledt som nøytral og saklig informasjon om eller fra politiet. Begrepets opphav er ikke kjent, men siden 2000-tallet har det blitt brukt for å beskrive underholdningsindustriens tradisjon for å fremstille politiet som en uunnværlig og altruistisk samfunnsinstans (Kielland, 2020). I senere tid har forskere tatt i bruk politipropaganda som et analytisk begrep i studier

av hva som kjennetegner politiets omdømmebygging i sosiale medier (Wood & McGovern 2021), hvordan amerikansk underholdningsindustri har respondert på Black Lives Matter-aktivisters krav om politireform etter drapet på George Floyd i 2020 (Bernabo, 2022; Hatrick & González, 2022; Moore 2022), og i studier av kriminal- og politipolitikk (Drake et al., 2023).

Selv om politipropaganda er et nytt begrep i akademisk sammenheng, bygger det innholdsmessig på teorier utviklet av politi- og medieforskere som siden 1960-tallet har belyst ulike kulturelle og strukturelle mekanismer som er i spill i relasjonen mellom politi og media. At politiet fremstiller sitt mandat og arbeid på en måte som ikke samsvarer med hva de faktisk gjør og egentlig kan få til (slik Karakatsanis, 2022 definerer politipropaganda), er gammelt nytt for politiforskere. Helt siden man begynte å forske på hva som kjennetegner politiets organisasjons- og yrkeskultur på 1960-tallet, har et gjennomgående funn vært at politiet har en tendens til å forherlige sitt mandat og resultatene av sitt arbeid. Ideen om at politiet er en funksjonell forutsetning for lov og orden og at det utgjør den «tynne blå linjen» som beskytter oss mot kaos og ondskap, er et image som politiet har skapt for å kunne håndtere et krevende yrke og samfunnsoppdrag (Loftus, 2010; Manning 1978; Skolnick, 1966). En følge av dette imaget er at politiansatte ofte opplever sitt yrke som et kall og en livsstil, og at de utvikler stereotypiske oppfatninger om «de farlige andre» som de skal beskytte «oss lovlydige» mot (Bowling et al., 2019, s. 164–184).

NNPF representanters problemforståelse og deres ofte følelsesladde engasjement i den offentlige debatt, kan forstås i lys av at foreningens representanter er del av en yrkesgruppe som forstår sitt arbeid på denne måten. De mange medieutspillene om et narkotikaproblem som truer stadig flere og yngre mennesker, er en fortelling om en farlig fiende (narkotika) og nobel hensikt (beskytte barna) som utnytter det politiske potensialet som ligger i folks frykt og usikkerhet. Den appellerer til en føre var-tankegang der barn og ungdom må reddes fra potensiell rusavhengighet gjennom bruk av tvangsmidler og trusler om straff. Uansett hvor skadelige disse virkemidlene er, blir de framstilt som ubetydelige sammenlignet med den fremtidige skaden som må avverges, og til grunn for dette ligger en overbevisning om at politiets kontroll- og maktutøvelse er en forutsetning for barnas trygghet. Ut fra en målet helliger middelet-logikk rettferdiggjør denne fortellingen at man påfører de som bruker narkotika straff og lidelse. Dermed berettiges politiets fremgangsmåte og dets krav om ressurser og tvangsmidler legitimeres. Også private aktører ansvarliggjøres i denne fortellingen, og de som ikke slår ned på narkotikabruk og rusliberale holdninger defineres

som medansvarlige for at narkotikaproblemet vokser. Derfor trenger vi å bli opplært av NNPF i hvordan vi kan praktisere nulltoleranse for narkotikabruk og rusliberale ytringer, slik at vi kan hjelpe politiet med å opprettholde den tynne blå linjen i et felles forsvar mot narkotikaproblemetets skadevirkninger.

Forskning viser at andelen norske ungdommer som bruker illegale rusmidler har holdt seg stabilt lav i perioden 1995–2019, og at det heller ikke har skjedd store endringer i debutalder (Bye & Bretteville-Jensen, 2020). I lys av dette er det verdt å merke seg at ingen journalister har konfrontert NNPF med – eller opplyst leserne om – at det finnes annen kunnskap som kan nyansere eller kontradiktere NNPFs problembeskrivelse. Ingen journalister har stilt NNPF spørsmål om hvilket kunnskapsgrunnlag foreningen uttaler seg fra, og bare unntaksvis har NNPFs problembeskrivelser blitt nyansert med informasjon fra andre kilder. Dette til tross for presseetiske normer om objektivitet, uavhengighet og kildekritikk, samt ansvaret for at ulike syn kommer til uttrykk (Norsk Presseforbund, 2021). I politi- og medieforskningen finner vi studier som peker på strukturelle forhold som kan bidra til å forklare hvorfor slikt kan skje.

Kriminaljournalistikk er en avgjørende kilde til informasjon om kriminalitet, kontroll og sosial orden, men fremstillingene er som hovedregel selektive, lite representative og har sjeldent grunnlag i offentlig statistikk eller forskning (Greer, 2010, s. 202). Allerede på 1970-tallet viste britiske forskere hvordan politiets stereotypiske oppfatninger om avvikende grupper plukkes opp av nyhetsmedier som stempler dem som «folkedjevler» og bidrar til å spre en «moralsk panikk» (Cohen, 1972/2002), som i sin tur legitimerer repressive og inngripende kontrolltiltak fra et politi som skal gjenopprette lov og orden (Hall et al., 1978/2002). At narkotika er en «god fiende» som har mobilisert betydelig indignasjon, frykt og panikk og legitimert ekstraordinære mottiltak i regi av politiet, ble påpekt av Christie og Bruun allerede i 1985 (Christie & Bruun, 1985/2003).

Pressens forståelse av hva som gjør saker nyhetsverdige, handler om at det må oppleves som umiddelbart, dramatisk, pirrende og nært (Chibnall, 1977). Nyhetssaker som handler om trusler mot vår trygghet og sikkerhet oppleves som sensasjonelle, nære og gjør oss følelsesmessig berørt (Røssland, 2019, s. 88–89), og når truslene er rettet mot barn og ungdom skapes et særlig stort engasjement (Yewkes, 2004). Pressens vurdering av nyhetsverdighet påvirkes også av press om å senke produksjonskostnader og øke salgs- og lesertall (Allern, 2002). NNPFs advarsler om økt narkotikafare og oppfordringer om å delta i holdningskampen, engasjerer leserne eksistensielt ved at de skaper frykt og refleksjon om vår egen moralske styrke (Katz, 1987). Utspillene genererer oppfølgende intervjuer med

bekymrede foreldre og politikere som vil vise handlekraft, og resultatet er kostnadseffektive nyhetssaker som får mange klikk og lesere.

Medieredaksjoner som har latt alternative ruspolitiske synspunkter få komme til uttrykk, har blitt kritisert av NNPF – som har oppfordret deres eiere, annonsører og publikum til å utøve press. Sannsynligheten for at medieredaksjoner retter seg etter slikt press, avhenger av hvilken makt og ressurser de som står bak presset har (Herman & Chomsky, 2008/1998, s. 24–27). NNPF har hatt mange støttespillere i politiske og byråkratiske maktposisjoner som har støttet dem med penger og offentlige erklæringer, og politiets og påtalemyndighetens toppledelse har rost NNPF for å være «vaktbikkjer» i narkotikadebatten (Ellefsen, 2022, s. 38–57). Vi kan derfor ikke utelukke muligheten for at medieredaksjoner kan ha kviet seg for å utfordre NNPF, av frykt for å tape omdømme og tilgang til informasjon og kilder.

Pressen er avhengig av ekspertkilder som fortløpende kan fore dem med informasjon. Kilder som representerer myndighetene er spesielt attraktive, da de forventes å presentere nøyaktig og objektiv informasjon som sparer pressen for ressurskrevende faktasjekking og undersøkelser (Herman & Chomsky, 2008, s. 17–24). Politikilder er spesielt attraktive fordi de har tilgang til nyhetsverdig informasjon, og de oppfattes som særlig troverdige fordi det forutsettes at politiet opptrer objektivt, sannferdig, nøytralt, og i tråd med lover og regler. En rekke norske studier viser at politiet er pressens foretrukne kilde til krimjournalistikk, og at relasjonen mellom krimjournalister og deres politikilder ofte er svært tett (Røssland, 2019; Mathiesen, 2010 Allern & Pollack, 2009; Brurås, 2009; Nærø, 1990). Informasjon fra politikilder blir ofte presentert som udiskutable sannheter, da journalister som ønsker tilgang til eksklusiv politiinformasjon må omfavne og reprodusere politiets virkelighetsbeskrivelser for å oppnå status som en «insider» som politiet kan stole på (Ericson, 1989; Ericson et al., 1991).

NNPF er en ruspolitisk interesseorganisasjon for politiansatte,¹ men foreningen representerer ikke politiet. Det er ikke uvanlig at pressen bruker representanter fra interesseorganisasjoner som ekspertkilder, men presseetiske normer forutsetter at det i så fall opplyses om foreningens politiske agenda, at det kontrolleres at opplysninger som gis er korrekte, og at konkurrerende syn får komme til uttrykk (Norsk Presseforbund, 2021). Min analyse viser at pressen i liten grad har oppfylt disse forpliktelsene i sin bruk av NNPF-representanter som kilde til nyhetssaker, og rolleblanding er et nøkkelord for å forstå hvorfor dette kunne skje. Medieanalysen dokumenterer at pressen har fremstilt NNPF-kilder som representanter for politiet, snarere enn som representanter for en ruspolitisk organisasjon (Ellefsen, 2022, s. 57–

61). Dette innebærer blant annet at politiske utspill fra NNPF har blitt presentert som faglige anbefalinger fra politiet. I 1995 brukte for eksempel Aftenposten overskriften «Politi vil narkoteste politi» i en nyhetssak der NNPF tok til orde for at alle politistudenter burde rustestes (Hansen, 1995). Og VG presenterte NNPFs politiske utspill om å innføre aldersgrense på musikkfestivaler i 2013 slik: «Politiet etter sjokkbeslagene av narkotika: INNFOR 18-ÅRSGRENSE!» (Hansen, 2013).

NNPF har i liten grad bidratt til å forklare journalister og lesere at de ikke representerer politiet. I noen tilfeller har NNPF-representanter stilt opp i politiuniform eller med politiets tjenestebevis på brystet når de har blitt intervjuet av pressen, men hovedregelen er at de har hatt på seg t-skjorter med NNPFs varemerke «Bry deg». Måten de har ordlagt seg på er hovedgrunnen til at de har blitt oppfattet som representanter for politiet. I intervjuer har de beskrevet sitt narkotikapolitiske engasjement som en livsstil og heltidsbeskjeftigelse, og de har ikke skilt mellom forebyggende arbeid i regi av politiet og holdningsskapende arbeid i regi av NNPF. NNPF-kilder uttaler seg hovedsakelig på grunnlag av erfaringer og informasjon som de har tilegnet seg gjennom sitt arbeid i politiet, og derfor formulerer de seg ofte som om de snakker på vegne av politiet. Uttalelser som «vi i politiet mener at» og «vi i politiet har erfart at», forekommer hyppig. Kildens polititilhørighet blir fremhevet som et kvalitetsstempel av pressen, noe som illustreres i en sak der journalisten påpeker at intervjuobjektet «skulle vite hva han snakker om. I jobben ved forebyggende avdeling ved Arendal politistasjon kommer han daglig i kontakt med unge som misbruker narkotika» (Eggen, 2013).

At NNPF har fremstått som representanter for politiet i medieoffentligheten, ser ikke ut til å ha blitt oppfattet som et problem av politiets ledelse. Til tross for at NNPFs mange nyhetsutspill har blitt presentert som om de kommer fra og er kvalitetssikret av politiet, har ingen politiledere gått ut i media og korrigert eller nyansert dette bildet. Politiledere på alle nivåer – inkludert justisministre, riksadvokater, politidirektører, politimestre og politistasjonssjefer – har promotert NNPFs kampanjer og arrangementer, og omtalt foreningen som en solid kunnskapsleverandør og samarbeidspartner i politiets rusforebyggende arbeid (Ellefsen, 2022, s. 38–57). Politiledelsen ser heller ikke ut til å ha reflektert over det problematiske ved at politiet støtter en forening som har tatt til orde for å begrense andres ytringsfrihet i det offentlige ordskiftet. Riksadvokat Maurud, som var medlem av NNPF i 25 år, påpeker mangelen på slik refleksjon:

At NNPF hadde en tydelig narkotikapolitisk profil hadde jeg egentlig ikke reflektert særlig rundt før den narkotikapolitiske diskusjonen for få år siden skjøt fart, og det gikk opp for meg at jeg slett ikke var enig i en del av spørsmålene de arbeidet for politisk. Og da ville jeg ikke være medlem lenger. (Thommessen, 2023)

Politiledelsens gjentatte forsikringer om at NNPF er en solid kunnskapsleverandør har gitt journalister liten grunn til å sette spørsmålstegn ved kvaliteten på informasjonen som foreningen har formidlet. Det ser ut til at pressen har tatt for gitt at informasjon som kommer fra NNPF er like troverdig, sannferdig, objektiv og nøytral som informasjon som kommer fra politiet, og dette kan bidra til å forklare hvorfor informasjonen ikke har blitt kvalitetssjekket og hvorfor man har unnlatt å innhente konkurrerende synspunkter.

Konklusjon

I søken etter forklaringer på straffelinjens solide fotfeste i Norge, har det blitt pekt på politiets sterke posisjon i narkotikadebatten. Politiet nyter høy tillit, dets problembeskrivelser blir sjelden utfordret, og rause bevilgninger til kontrolltiltak har resultert i en anmeldelsesstatistikk som har blitt brukt som bevis for at narkotikaproblemet blir stadig verre (Larsson, 2011; Hauge, 2009). Rusreformutvalget pekte i sin rapport på at ruspolitiske organisasjoner tilknyttet Actis – som er en paraplyorganisasjon som springer ut av den gamle avholdsbevegelsen – har «hatt stor politisk gjennomslagskraft og vært premissleverandører for mye av den ruspolitiske utviklingen» i Norge (NOU 2019:26, s. 69). NNPF er én av disse organisasjonene, og Rolleforståelseutvalget har dokumentert at NNPF har hatt kontroll over politiets kunnskapsutvikling, opplæring, informasjonsvirksomhet og forebyggende innsats på rusfeltet og at NNPFs «sterke posisjon, både faglig og ruspolitisk, kan ha bidratt til at motstemmer har stilnet» (Magnussen et al., 2023, s. 186). Derfor er det ikke mulig å skille mellom politiet og NNPF, og politiets syn på narkotikaproblemet og NNPFs syn på narkotikaproblemet har vært to sider av samme sak.

I etterkant av Rolleforståelseutvalgets avsløringer har pressen blitt mer påpasselig med å opplyse om at NNPF (nå NNF) ikke uttaler seg på vegne av politiet. De som håpet at avsløringene ville føre til en mer nyansert og kunnskapsbasert mediedekning av rusfeltet, har imidlertid blitt skuffet. Riksadvokaten har uttrykt sin misnøye over at politiet fortsetter å komme med «følelsesstyrte» medieutspill (Aarli-Grøndalen, 2023), og mediene har fortsatt å publisere nyhetssaker basert på politikilder som uimotsagt får framføre udokumenterte påstander om at ungdom tror at narkotika er lovlig, at narkotikabruken derfor øker, og at flere

ungdommer vil utvikle et avhengighetsproblem dersom politiet ikke får hjemler til å benytte tvangsmidler (Wollebæk, 2023). Denne typen problemer løses ikke ved at det ryddes opp i forholdet mellom NNPF og politiet.

Politipropaganda-begrepet – og forskningen som det bygger på – oppfordrer til varsomhet med å ta for gitt at all informasjon som kommer fra politiet er pålitelig, valid og nøytral. Når NNPFs medieutspill analyseres fra et politipropagandaperspektiv, synliggjøres mekanismer som er i spill når media brukes som plattform for å påvirke våre holdninger og atferd i et kriminalitetsforebyggende og trygghetsskapende øyemed. Perspektivet styrer oppmerksomheten mot politiets behov for å overbevise seg selv og oss om at de skaper trygghet og beskytter oss fra kriminalitet og kaos, og det skjerper vår bevissthet om at politiets problembeskrivelser og dets råd om hvordan problemene bør håndteres, ikke nødvendigvis er basert på beste tilgjengelige kunnskap.

I forbindelse med avdekkingen av justismord har gravejournalister rettet et kritisk søkelys mot det gjensidige nytte- og avhengighetsforholdet mellom politiet og pressen (Jahr, 2021; Sætre, 2022). Straffeprosessutvalget har pekt på at hensynet til pressens behov for å kunne kontrollere rettspleien taler for å senke terskelen for å gi innsyn i straffesaksmateriale (NOU 2016:24, s. 252), og en utredning bestilt av Justis- og beredskapsdepartementet har anbefalt å utvide pressens særretter til innsyn i straffesaker (Aarli, 2021). Slike tiltak kan bidra til en mer nyansert dekning av konkrete straffesaker, men de vil ikke løse problemene som belyses i denne artikkelen.

At politiet kan ha en politisk agenda når de informerer oss om kriminalitetstrender og ulike samfunnsproblemer – og at de kan manipulere våre følelser og oppfatninger når de i forebyggingens øyemed gir oss råd om hvordan vi bør tenke og oppføre oss – har blitt viet lite oppmerksomhet av norske politi- og medieforskere. Med en slik praksis vil det alltid følge en risiko for at politiet opptre politisk, men dette er vanskelig å erkjenne i situasjoner der det er bred politisk konsensus om politiets budskap og der tilliten til politiet er høy.

Politipropagandaperspektivet synliggjør det politiske potensialet som ligger i en slik praksis, og det skjerper vår bevissthet om kulturelle og strukturelle forhold som kan medvirke til ukritisk publisering av politipropaganda forkledt som nøytral og saklig informasjon om eller fra politiet.

Referanser

- Aarli, R. (2021). *Dokumentoffentlighet i straffesaker. En utredning for Justis- og beredskapsdepartementet*. Universitetet i Bergen.
- Aarli-Grøndalen, R. (2023, 15. mars). Riksadvokaten ber politiet unngå følelsesstyrte narkotika-utspill i media. *Journalisten*. <https://www.journalisten.no/riksadvokaten-ber-politiet-unnga-folelsesstyrte-narkotika-utspill-i-media/563747>
- Aasvik, K. E. (2010, 5. mars). Bry deg – si nei til narkotika. *Harstad Tidende*.
- Allern, S. (2002). Journalistic and Commercial News Values. News Organizations as Patrons of an Institution and Market Actors. *Nordcom Review* 23(1–2), 137–152. <https://doi.org/10.1515/nor-2017-0327>
- Allern, S. & Pollack, E. (2009). Mediebilder av politikritikk: En analyse av hvordan sentrale nyhetsmedier har dekket Spesialenheten for politisaker 2005–2008. I NOU 2009:12 *Et ansvarlig politi*, 247–278. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-12/id560793/?ch=12>
- Asdal, K. & Reinertsen, H. (2020). *Hvordan gjøre dokumentanalyse. En praksisorientert metode*. Cappelen Damm Akademisk.
- Bamberg, T. (2010, 10. november). Nei til alle narkotika. *Stavanger Aftenblad*.
- Bering, E. (2004, 17. april). Foreldre fikk en kraftig vekker. *Tønsbergs Blad*.
- Bernabo, L. (2022). Copaganda and post-Floyd TVPD: broadcast television's response to policing in 2020, *Journal of Communication*, 72(4), 488–496. <https://doi.org/10.1093/joc/jqac019>
- Berntsen, J. E. (1997, 8. oktober). Raser mot Trond Viggos tabu-tv. *VG*.
- Bresil, J. E. (2019, 24. august). Reklame for narkotikabruk rettet mot barn i skolen. *Dagbladet*.
- Bowling, B., Reiner, R. & Sheptycki, J. (2019). *The Politics of the Police*. (5. utg.) Oxford University Press.
- Brurås, S. (2009). *Kriminaljournalistikkens etikk. PFU-uttalelser belyst fra tre moralfilosofiske posisjoner* [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Bergen.

- Bye, E. K. & Bretteville-Jensen, A. L. (2020). *Bruk av cannabis og andre ulovlige rusmidler blant 15–16 åringer*. Folkehelseinstituttet.
- Chibnall, S. (1977). *Law and Order News*. Tavistock.
- Christie, N. & Bruun, K. (1985/2003). *Den gode fiende*. (3. utg.) Universitetsforlaget.
- Cohen, S. (1972/2002). *Folk Devils and Moral Panics. The creation of the Mods and Rockers*. (3. utg.) Routledge.
- Drake, D. H. et al. (2023). Criminology and Propaganda Studies: Charting New Horizons in Criminological Thought, *The British Journal of Criminology*, <https://doi.org/10.1093/bjc/azad045>
- Eggen, A. I. (2013, 13. september). Vil narko-kurse foreldre. *Agderposten*.
- Ellefsen, H. B. (2022). Norsk Narkotikapolitiforenings rolle i media 1991-2021. Rapport til Rolleforståelseutvalget. I Magnussen et al. (2022). *Politi og rolleforståelse. Forholdet mellom politiet og Norsk narkotikapolitiforening*, 215–287.
- Ericson, R. V. (1989). Patrolling the Facts: Secrecy and Publicity in Police Work. *British Journal of Sociology*, 40(2), 205–226. <https://doi.org/10.2307/590269>
- Ericson, R. V., Baranek, P. M. & Chan, J. B. (1991). *Representing Order: Crime, Law, and Justice in the News Media*. Open University Press.
- Evanger, G. (2021, 12. august). NNPF - en omstridt ruspolitisk lobbyforening? *Fædrelandsvennen*.
- Greer, C. (2010). *Crime and media. A reader*. Routledge.
- Gultvedt, A. (2009a). Snublet i legaliseringsskapet. *Aftenposten*.
- Gultvedt, A. (2009b). Hasj på resept er for enkelt. *Morgenbladet*.
- Hall, S., Critcher, C., Jefferson, T., Clarke, J. & Roberts, B. (1978/2013). *Policing the Crisis: Mugging the State, and Law and Order*. (2. utg.). Palgrave-Macmillan.
- Hansen, H. K. (2013, 4. juli). Politiet etter sjokkbeslagene av narkotika: INNFOR 18-ÅRSGRENSE! *VG*.
- Hansen, K. M. (1995, 27. september). Politi vil narkoteste politi. *Aftenposten Morgen*.

- Hanssen, I. (2010, 2. februar) Nok narkotika til alle i landet. *Trønder-Avisa*.
- Hattrick, J. & González, O. (2022). Watchmen, Copaganda, and Abolition Futurities in US Television. *Lateral. Journal of the Cultural Studies Association*. 11(2).
<https://doi.org/10.25158/L11.2.2>
- Hauge, R. (2009). Debating criminalization of drug use in Norway. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 26(4), 427–431. <https://doi.org/10.1177/145507250902600407>
- Herman, E. S. & Chomsky, N. (1998/2008). *Manufacturing Consent. The Political Economy of the Mass Media*. (3. utg.). The Bodley Head.
- Holmen, L. (2002a, 26. februar). Fædrelandsvennen for narkotika! *Fædrelandsvennen*.
- Holmen, L. (2002b, 30. juli). Legalisering rammer også misbrukeren. *VG*.
- Holmen, L. (2006, 19. oktober). Unge Venstre på ville veier. *Tvedestrandposten*.
- Holmen, L. (2008, 17. desember). Den store pusheren. *Aftenposten*.
- Holmen, L. (2009, 9. januar). Er aktiv dødshjelp neste tiltak? *Bergens tidende*.
- Holmen, L. (2013, 23. januar). Politiet gir opp narkotikakampen! *Aftenposten*.
- Husby, M. (2011, 31. august). RYSTET over narkokjøp I NRK-serie. *VG*.
- Hågensen, F.-O. (2023, 16. januar). Politiskandalen: Må svare i Stortinget. *Tv2.no*
<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/ma-svare-i-stortinget/15431108/>
- Iversen, R. G. K.-I. (2019, 11. april). Haakons (21) død rørte 600. *OPP*.
- Jacobsen, R. E. (2019, 4. februar). – Vi hadde aldri hørt om MDMA. *Haugesunds Avis*.
- Jahr, B. O. (2021). *Prosessen mot Viggo Kristiansen*. Pitch forlag.
- Johnsen, A. B. (2017, 13. desember). Historisk i Stortinget: Slutt på straff for rusmisbrukere. *VG*. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/kaJA1A/historisk-i-stortinget-slutt-paa-straff-for-rusmisbrukere>
- Jørstad, S. G. (2005, 13. juli). Narkoflom i Finnmark. *Finnmark Dagblad*.
- Karakatsanis, Alec (2022, 20. juli). Police Departments Spend Vast Sums of Money Creating “Copaganda”. *Jacobin*. <https://jacobin.com/2022/07/copaganda-police-propaganda-public-relations-pr-communications>

- Katz, J. (1987). What makes crime 'news'? *Media, Culture & Society*, 9(1), 47–75.
<https://doi.org/10.1177/016344387009001004>
- Kielland, A. (2020, 7. juni). Vi er alle ofre for amerikansk copaganda. *Morgenbladet*.
<https://www.morgenbladet.no/kultur/kommentar/2020/06/07/vi-er-alle-ofre-for-amerikansk-copaganda-skriver-aksel-kielland/>
- Larsen, H. (1993, 29. september). Narkotika. Frigivelse ingen løsning. *Aftenposten Morgen*.
- Larsen, H. (1995, 24. februar). Ecstasy – et farlig og nytt narkotika. *Nordlandsposten*.
- Larsen, H. (1997, 13. oktober). Gudbrandsdalen oversvømmes av narkotika. *Gudbrandsdølen Dagingen*.
- Larsen, H. (1999, 1. juni). Politimester på ville veier. *VG*
- Larsen, R. S. (2000a, 2. november). Inn i hampen galt! *Dagbladet*.
- Larsen, R. S. (2000b, 5. november). Inn i hampen galt! *VG*.
- Larsen, R. S. (2000c, 5. november). Inn i hampen galt! *Aftenposten*.
- Larsson, P. (2011). Narkotikakriminalitet: Trusselbilder og konsekvenser. *Rus & samfunn*, 5(4), 33–35 <https://doi.org/10.18261/ISSN1501-5580-2011-04-14>
- Loftus, B. (2010) Police occupational culture: classic themes, altered times. *Policing and Society*, 20(1), s. 1-20 <https://doi.org/10.1080/10439460903281547>
- Lorentsen, V. (2009, 2. februar). Farligere enn russisk rulett. *Agderposten*.
- Magnussen, A. M., Lie, M. H., Moen, S., Finstad, L. & Strømme, V. (2022). *Politi og rolleforståelse. Forholdet mellom politiet og Norsk narkotikapolitiforening*. Rapport fra utvalget oppnevnt av Justis- og beredskapsdepartementet 16. september 2021 (Rolleforståelseutvalget).
- Manka, S. (2010, 22. april). Slår narko-alarm – advarer de unge. *Trønder-Avisa*.
- Manning, P. K. (1978). The police: mandate, strategies. And appearances. I Newburn, T. (2005) *Policing. Key readings*. Willan Publishing, 191–214.
- Mathiesen, T. (2010): *Makt og medier. En innføring i mediesosiologi*. Pax Forlag A/S.
- Midtsæter, A. (2012, 4. juni). En vekker for Moldes voksne. *Romsdals Budstikke*.

- Moore, Anjali (2022) Abolish Copaganda! An ACAB Analysis of Sisters and The Wicker Man and the Ramifications of Abolitionist Spectatorship. *Tapestries*, 11(1).
<https://digitalcommons.macalester.edu/tapestries/vol11/iss1/5>
- Myrberg, T. (2018, 21. mars). – Folk er blåøyd om de tror man går klar. *iRisør*.
<https://www.irisor.no/2018/03/21/man-er-blaoyd-om-man-tror-man-gar-klar/>
- Nervik, T. (2010, 11. mars). Bry deg – si nei til narkotika. *Haugesunds Avis*.
- Norsk Presseforbund (2021). *Vær Varsom-plakaten*. <https://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>
- NOU 2019:26 (2019). *Rusreform – fra straff til hjelp*. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-26/id2683531/>
- NOU 2016:24 (2016). *Ny straffeprosesslov*. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-24/id2517932/>
- NRK (2023, 9. mars). *NRKs dekning av rusfeltet*. Kringkastingsrådet.
<https://tv.nrk.no/se?v=AKRA10000223&t=7838s>
- Nærø, G. S. (1990): Kriminalreporteren og politivold. Søkelys på forholdet mellom kriminalmedarbeidere i pressen og politi- og påtalemyndighet. *Lov og Rett* 29(1), 44–52. <https://doi.org/10.18261/issn1504-3061-1990-01-04>
- Olsen, G. (2010, 18. februar). Kampen mot narkotika. *Sunnmørsposten*.
- Olsen, J.-O. F. (2023). *Politiet og narkotika. Overgrep, sensur og politisk innflytelse*. Lille Måne.
- Pedersen, W. (2009, 30. oktober). Legaliser cannabis! *Dagens Næringsliv*.
- Pedersen, W., Røgeberg, O. & Holst, C. (2023). Nederlag for rusreformen? *Tidsskrift for samfunnsforskning*. 64(2), s. 126–146. <https://doi.org/10.18261/tfs.64.2.2>
- Politidirektoratet (2020). *Høringssvar fra Politidirektoratet. NOU 2019:26 Rusreform – fra straff til behandling*. Avgitt til Helse- og omsorgsdepartementet 15. mai 2020.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/5311f19d847c49c5a1459deff72ac98a/politidirektoratet.pdf?uid=Politidirektoratet>

- Riksadvokaten (2022). *Tvangsmiddelbruk i mindre alvorlige narkotikasaker*. Riksadvokatens skriftsserie 1/2022. <https://www.riksadvokaten.no/document/rapport-om-politiets-tvangsmiddelbruk/>
- Rosbach, M. (2002, 27. mai). Narkotika flyter fritt. *Hadeland*.
- Røed, L.-L. (2007, 31. januar). Aha-opplevelse. *Aftenposten*.
- Røssland, L. A. (2019). *Norsk kriminaljournalistikk etter 2000*. Cappelen Damm Akademisk.
- Skirbekk, G. (2020). *Propaganda*. Store norske leksikon. <https://snl.no/propaganda>
- Skolnick, J. (1966). A sketch of the policeman's 'working personality'. I Newburn, T. (2005) *Policing. Key readings*. Willan Publishing, 264–279.
- Skybakmoen, J. & Nordseth, P. (2019, 28. august). Politiet grep inn i valgkampen: Ulike begrunnelser for «forbud» mot Unge Venstres cannabis-tegning. *Filter Nyheter*.
- Sperre, H.-K. (2021, 12. august). — Det er skadene og elendigheten narkotika medfører som er fienden, ikke NNPF. *Nettavisen*.
- Spinnangr, I. R. & Gøranson, I. (2023, 22. mars). Bry deg – si nei til politisk politi! *Aftenposten* <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/4oxddV/bry-deg-si-nei-til-politisk-politi>
- Stene, C. (2019, 25. oktober). – Ta narkopraten med barna dine! *Dalane Tidende*.
- Stephansen, E. (2023, 12. januar). Legg ned Norsk Narkotikapolitiforening. *Nettavisen* https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/legg-ned-norsk-narkotikapolitiforening/o/5-95851719?fbclid=IwAR0PdDQS5qkwvbnGxI8_43arncmnXLbybycLpzzXynfXpjp9T3a3r56Ww8o
- Støbakk, N.-O. (2018, 26. november). Me må unngå at fleire unge døyr. *Jærbladet*.
- Sætre, S. (2022). Om krimjournalistikk. *Vinduet*. 28. november 2022. <https://www.vinduet.no/essayistikk/om-krimjournalistikk-simen-saetre-om-baneheia-og-media/>
- Thjømøe, S. L. (2017, 25. november). Politiet advarer mot ungdommens cannabismisbruk. *iTromsø* <https://www.itromso.no/nyheter/2017/11/25/Politiet-advarer-mot-ungdommens-cannabis-misbruk-15657694.ece>

Thommessen, J. K. (2023, 16. mars). Riksadvokaten «ble litt flau» da han leste rapport om rolleblanding i politiet. *nrk.no* https://www.nrk.no/norge/riksadvokaten-_ble-litt-flau_-da-han-leste-rapport-om-rolleblanding-i-politiet-1.16335227

Utgaard, K. (1996, 3. oktober). Foreldrene våknet etter narkomøter. *Gudbrandsdølen Lillehammer Tilskuer*.

Vigsnes, E. (2001, 10. april). Foreldre lures av rusbelastet ungdom. *Fædrelandsvennen*.

Wollebæk, D. (2023, 5. september). Usant om rus i Ringsaker Blad. *Ringsaker Blad*. <https://www.ringsaker-blad.no/usant-om-rus-i-ringsaker-blad/o/5-79-686766?fbclid=IwAR1de1oRJZa4kCmOgXjbrMwfTn9bAgrfDmXDr72PaH3pUtG54Uu7XLQxaE>

Wood, M. A., & McGovern, A. (2021). Memetic copaganda: Understanding the humorous turn in police image work. *Crime, Media, Culture*, 17(3), 305–326. <https://doi.org/10.1177/1741659020953452>

Yewkes, Y. (2004). *Media and crime*. Sage.

¹ NNPF har på det meste hatt over 3600 medlemmer, hvorav flest fra politiet. Foreningen har også medlemmer fra tolletaten, påtalemyndigheten, Forsvaret og Kriminalomsorgen.